

Kniž. rez. na univ. prof.
Dra. KALLAB, J. / ZŠITOVKY

251
33-F-146

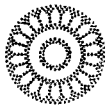
Doc. Dr. JAROSLAV KALLAB:

O CHYSTANÉ ZÁKONNÉ ÚPRAVĚ OCHRANNÉ VÝCHOVY

SE ZŘETELEM NA SOUČINNOST ÚŘADŮ
AUTONOMNÍCH A STÁTNÍCH.

PŘEDNEŠENO NA IV. SJEZDU ČESKÝCH OKRESŮ V KRÁL.
ČESKÉM, 7. ŘÍJNA 1911.

ZVLÁŠTNÍ OTISK Z PROTOKOLU O JEDNÁNÍ SJEZDOVÉM

TISKEM „POLITIKY“ V PRAZE. NÁKLADEM VLASTNÍM.

Po příkladě jiných států, zvláště Anglie, Francie a Německa chystá se nyní i Rakousko doplnit soustavu sociální péče o mládež novou organizací veřejné péče o mládež mravně zpustlou neb ohroženou.

Nelze pochybovat, že v tomto směru skutečně naše dosavadní zákonodárství vykazuje mezeru čím dále tím citelnější.

Naše trestní právo, jak známo, zná dvojí věkovou mez pro trestání mladistvých, totiž rok 10., po němž možno mladistvého, jenž by se dopustil činu jinak jako zločin trestného, trestati pro tak zvaný přestupek nedospělých zvláštním trestem uzavření na odděleném místě do 6 měsíců. Druhý věkový stupeň jest dokončený rok 14., po němž nastává plná trestní zodpovědnost a trestání týmiž prostředky, jakými se trestají osoby dospělé. Že spáchání trestného činu může býti u mladistvého následkem zanedbané výchovy, a že tedy více než trestu jest mu třeba pečlivé výchovy, k tomu trestní zákon nepřihlíží. Při nejlepší vůli, již justiční správa celou řadou nařízení upravujících výkon trestání mladistvých ukázala, není možno přes tuto základní vadu našeho trestního práva se dostatí bez změny zákona. Jakousi úlevou v tomto stavu jsou zákony z 24. května roku 1885 ř. z. č. 89. a 90. Zákony těmito totiž zavedena byla instituce polepšoven. Avšak nelze tvrdití, že by úprava této instituce byla šťastná. Přípouští se totiž dodání do polepšoven v podstatě v trojím případě. Především v případě, že dítě starší 10, ale mladší 14 let se dopustilo nějakého trestného činu. V tomto případě totiž může trestní soud mladistvého odkázati do polepšovny po odpykání trestu; jde-li o čin, pro nějž obžalovaný nemůže ještě býti soudně trestán, přikáže jej soud policejnímu úřadu k potrestání, a policejní úřad může takovéto dítě, není-li možno mu jiným způsobem náležitě výchovy poskytnouti, rovněž odkázati do polepšovny. Druhý případ týká se mladistvých, mezi 14. a 18. rokem, kteří se dopustili někte-

rého přestupku zákona o tulácích, jmenovitě tedy toulání, žebroty, štitění se práce a přestoupení předpisů o prostituci. U těchto mladistvých může trestní soud vyřknouti přípustnost jich dodání do polepšovny. Konečně třetí případ upravuje § 16. citovaného zákona č. 90. Jest to případ, kdy otec neb poručník žádá o převzetí mladistvého do 18 let do polepšovny. V tomto případě, v němž tedy může do polepšovny býti dodán i mladistvý, který se nedopustil trestného činu, jest dodání do polepšovny výronem moci otcovské či poručenské, podléhá vrchnoporučenskému schválení poručenského soudu a zakládá se na soukromoprávní smlouvě mezi otcem či poručníkem a zemským výborem, polepšovnu vydržujícím.

Vyjímaje poslední případ, záleží skutečně převzetí mladistvého do polepšovny na rozhodnutí zemské komise, zřízené při místodržitelství, složené ze zástupců státní i autonomní zemské správy.

Vyjímaje tedy případ § 16. právě citovaného, není možno, aby mladistvému se dostalo dobrodiní účelné výchovy, dokud by se nedopustil trestného činu. Jinými slovy: dříve než se mladistvému poskytne nucené výchovy, jest třeba, aby jeho zpustlost již postoupila tak daleko, že se mladistvý dostane do styku s trestním zákonem. Jest všeobecně známo, že tu ve velké většině případů lék přichází již příliš pozdě. Jediný případ, v němž se může mladistvému nucené výchovy dostatí včas, závisí pak, jak jsme viděli, na svolení zákonných zástupců. Jak však, jestliže vina na zpustnutí mladistvého stíhá, jako ve většině případů tomu jest, právě tohoto zákonného zástupce? Nehledě k tomu, že tu zpravidla soud o nebezpečí zpustnutí pozdě se doví, musí ještě překonat často odpor zákonného zástupce dítěte. A nejsou-li právě dány podmínky § 178. obč. zák. a nemůže-li tedy soud nedbalého otce zbavit moci otcovské a zřídit poručníka, jenž by pak žádost za umístění dítěte v polepšovně podal, musí opět soud čekatí, až se mladistvý dopustí některého ze svrchu vypočtených trestných činů, dříve než jej do polepšovny může odkázati.

Tento stav rozhodně nemůže uspokojovati, neboť tím unikají nucené výchově právě ti mladiství, u nichž by jí nejvíce bylo třeba, poněvadž by se ještě mohla setkatí s úspěchem, totiž mladiství, buď již zpustlí nebo zpustnutím ohrožení, dříve

než přijdou do konfliktu s trestním zákonem, a mladiství, u nichž vinu na zpustnutí nesou otec nebo poručník.

Při tom všem máme na mysli ideální stav, jak jej zákon předpokládá, za nímž však skutečnost ještě daleko pokulhává. Neboť, poněvadž polepšoven jest velice málo, dostane se jen zcela nepatrnému zlomku těch mladistvých, u nichž by byla potřeba a zákonná možnost nucené výchovy, tohoto dobrodiní.

Co se nyní stane s mladistvými zpustlými neb nebezpečí zpustnutí vystavenými? Poměrně nejlépe jsou na tom ty děti, u nichž zpustlost jest následkem úplné osířelosti a nemajetnosti. Tu totiž chudinský zákon poskytuje aspoň možnost účelného opatření, neboť § 13. chudinského zákona a § 24. domovského zákona ukládají domovské obci povinnost o to péči mítí, aby děti do chudinské péče odkázané byly vychovány a staly se způsobilými k výdělku. Nenáležejí-li však tyto děti mezi ony, jež chudinské péči připadají, zvláště tedy opět v případě, že děti mají otce, jenž jest s to, aby je živil, nemůže ani chudinská správa ničeho v jich prospěch zaříditi, třeba by dítě právě vinou otcovou bylo zanedbáno.

Mezera tedy, jež v našem zákonodárství se jeví, spočívá v tom, že není dostatečné opatření učiněno ve prospěch dětí zpustlých neb nebezpečí zpustnutí vydaných, pokud pak taková opatření jsou, že selhávají právě v případech, v nichž by jich nejvíce bylo třeba, totiž tehdy, je-li zpustlost dítěte zaviněna a podporována vlastními rodiči.

Tomuto nedostatku snaží se odpomoci vládní osnova zákona o ochranné výchově, předložené již opětovně oběma sněmovnám říšské rady, v posledním zasedání též již panskou sněmovnou projednaná a i v tomto zasedání opět ve stejném znění, jako dříve, předložená.

Nebudeme se na tomto místě zabývatí osnovou zákona v jejím celku, nýbrž, jak již nadpis referátu ukazuje, jen jednou její stránkou, totiž otázkou, jak osnova řeší poměr mezi činností státních orgánů a činností orgánů autonomních. Přes to, abychom dotyčná ustanovení kritisovati mohli, musíme aspoň v nejhrubších rysech naznačiti obsah osnovy.

Osnova zná dvojí způsob odkázání do ochranné výchovy. Jednak totiž odkázati může trestní soud místo, neb vedle

trestu do ochranné výchovy, jednak také soud vrchnoporučenský. Důvody pak, pro něž dítě do ochranné výchovy odkázáno býti může, jsou v podstatě trojího druhu. Především, zanedbávají-li rodiče své povinnosti oproti dětem a upadnou-li tyto následkem toho neb následkem bezectného a nemravného způsobu života rodičů do nebezpečí zpustnutí. Druhou skupinu tvoří ty případy, kdy bez viny rodičů následkem nedostatku výchovné moci rodiny neb školy dítě téměř nebezpečí jest vydáno. Třetí skupinu případů pak tvoří ty, kdy dítě se dopustilo nějakého trestného činu a trestní řízení ukázalo, že dítě je zpustlé nebo zpustnutím ohroženo. Blížší vymezení těchto podmínek přesahovalo by rámec naší úvahy.

Ochranná výchova spočívá pak v tom, že dítě se odkáže buď do vhodné rodiny, stojící potom pod veřejným dohledem, aneb do ústavu vychovavacího neb polepšovavacího. Pro nás na tomto místě nejzávažnější jsou ustanovení osnovy, vztahující se na způsob výkonu ochranné výchovy. K výkonu tomuto totiž zřizuje osnova zvláštní orgán, tak zvanou zemskou komisi, skládající se z úředníka místodržitelského, jako předsedy, z dalšího úředníka místodržitelského, ze soudcovského úředníka, jmenovaného praesidiem vrchního zemského soudu a ze dvou zástupců zemského výboru. S poradním hlasem mají se pak jednání zúčastniti paedagog a psychiatricky vzdělaný lékař. Vyjímaje případy, kde trestní soud odkáže dítě do ochranné výchovy do polepšovny, sbíhají se všechna soudní usnesení, nařizující ochrannou výchovu, u této zemské komise, jež o způsobu výkonu rozhodne. Ohledně tohoto způsobu výchovy obsahuje osnova charakteristické ustanovení. Praví totiž, že při rozhodování o provedení ochranné výchovy má zemská komise vedle důvodů, jež mluví pro ten neb onen způsob ochranné výchovy, přihlížeti podle míry zařízení, jež zemské zákonodárství opatřilo, k peněžítým prostředkům, ústavům neb jiným příležitostem, jež k účelnému umístění dítěte po ruce jsou. Toto ustanovení, jež jistě nevyniká jasností, stane se srozumitelnějším, přihlédneme-li ke způsobu, jak dle názoru osnovy o ústavy a jiná opatření, k výkonu ochranné výchovy nutná, má býti postaráno. Tuto starost totiž přenechává osnova úplně zemskému zákonodárství, jehož úkolem tedy bude, vytvořiti po-

třebnou síť ústavů a orgánů, nutných k dohledu nad dětmi v rodinách umístěnými. K nákladům, spojeným se zřízením takovýchto ústavů, jakož i k nákladům výkonu ochranné výchovy přispěje stát dle osnovy jednou třetinou, při čemž však si započítá jistý zlomek z přebytků kumulativních sirotčích pokladen zemskému sirotčímu fondu přikázaných.

Z tohoto ovšem nejstručnějšího náčrtku obsahu osnovy vysvítají již charakteristické její rysy. Jest tu totiž činnost, nesusoucí se k ochranné výchově, rozdělena v podstatě mezi tři činitele. Především soudy budou rozhodovati o tom, má-li ochranná výchova býti nařízena. O tom, zda a jak ochranná výchova bude moci býti skutečně vykonána, soudy samy nebudou míti žádného názoru. Rozhodnutí o tom, jak ochranná výchova má býti vykonána, bude moci teprve zemská komise. Zemská komise pak sama zase nebude míti žádné ingerence na opatrování prostředků k výkonu ochranné výchovy, neboť to opět přenecháno jest zemskému zákonodárství.

V tomto rozložení funkcí vidíme základní organickou vadu nové instituce, jež vzbuzuje vážné obavy, bude-li takto uspořádaná ochranná výchova vůbec života schopna. Představme si, jak věc ve skutečnosti se asi vyvine. Vše bude záviseti na ochotě zemských sněmů, poskytnouti potřebné prostředky k zařízení ochranné výchovy. Pochybuji, že by tu, v zemském zákonodárství, se při všem zájmu o zlepšení veřejné péče o mládež našlo zvláštní nějaké nadšení pro povolování značnějších prostředků. Neboť osnova zemskému zákonodárství přikazuje málo závidění hodnou úlohu člověka, jenž má poskytnouti peněžité prostředky k tomu, by jimi disponoval někdo jiný. Neboť, jakmile jednou zemské zákonodárství prostředky povolí, ústavy zařídí, organisaci provede, začne v nich hospodařiti zemská komise, v které zemská správa jest zastoupena toliko dvěma členy oproti státní správě, zastoupené členy třemi. Avšak také toto hospodaření zemské komise vybudováno jest na základech značně pochybných. Při každém podniku musí ten, kdo jej ovládá, míti aspoň jakousi možnost udržeti v souhlasu potřebu s úhradou. V případě ochranné výchovy je potřeba dána počtem dětí, do ochranné výchovy odkázaných. Úhrada pak ústavy, zařízeními a prostředky, jež zemská správa ochranné výchově k dispozici

dá. Jak tu bude možno opatřítí, aby mezi potřebou a úhradou byl souhlas, aby totiž počet dětí, do ochranné výchovy odkázaných, nepřestoupil mez, danou počtem míst zemí zřízených, po tom marně v osnově se pídíme. Máme tu jediné svrchu citované nejasné ustanovení, odkazující zemskou komisi na prostředky po ruce jsoucí. Jak však, bude-li od soudů do ochranné výchovy odkázáno více dětí, než na něž prostředky stačí? Tyto děti musí býti dle osnovy všechny nějak opatřeny. Jak přes tyto potíže zemská komise se přenese, není jasno. Pravděpodobné jest, že se opakovati budou tytéž poměry, jaké se vyvinuly při zemské komisi, zřízené pro polepšovny. Totiž, že prostě zemská komise nebude moci vyhověti všem návrhům na ochrannou výchovu, a že zase se budeme setkávati před soudy s mladistvými osobami, které pro vždy nové činy budou trestány, ač již dávno měly býti dodány do polepšovny a tím nejen učiněny neškodnými, nýbrž i snad polepšeny.

Hledáme-li hlubší důvod této méně účelné, ano nebezpečné organisace, vidíme jej v tom, že osnova se snaží k nám přenést instituci cizí, aniž by uvážila, že její organisace, v cizině snad vhodná, se na naši úpravu veřejné správy nehodí. Osnova totiž, abychom věc vyjádřili zkrátka, pohlíží na poměr mezi státní, říšskou správou a autonomní správou zemskou, jako pruský zákon o ochranné výchově na poměr mezi státem a jednotlivými provinciemi a kraji. Poněvadž však i dle platného práva doposud jednotlivá království a země přece jen nejsou pouhými provinciemi, musila povstati instituce tak vadná, jak jsme viděli. Pokusíme se tuto námitku proti osnově blíže odůvodniti.

Osnova při úpravě ochranné výchovy má na mysli vedle vzoru pruského zákona o ochranné výchově citovaný již zákon o polepšovných. Pokud o tento druhý vzor osnovy jde, přehlíží se, že ochranná výchova je cosi podstatně rozdílného oproti výchově v polepšovně. Přes to, že při polepšovně se uplatňují snahy výchovné, přece dodání do polepšovny jest do jisté míry trestem, aspoň potud, že zanechává vždy na osobě, jež z polepšovny vyšla, jakousi poskvrnu, jež velmi často mladistvému z polepšovny vyšlému v dalším jeho životě vadí. Toho ochranná výchova musí zůstatí ušetřena. Neboť do ochranné výchovy budou přicházeti nejenom mladíci, kteří již trestného činu se

dopustili, nýbrž i ti, kteří cizí vinou ve stav mravní ohroženosti byli přivedeni. Jsou to, jak v anglické literatuře se říká, spíše mladíci, proti kterým bylo hřešeno, než takoví, kteří by sami byli hřešili. To platí ostatně i o těch, kteří trestním soudem do ochranné výchovy byli odkázáni. Neboť jest všeobecně známo, že u mladistvých, kteří trestného činu se dopustili, zpravidla vliv okolí spíše byl příčinou zločinu, než vlastní špatnost. Blíží se tedy skupina mladistvých, kteří do ochranné výchovy mají býti odkázáni, spíše skupině mladistvých, na veřejnou dobročinnost odkázaných, než skupině zločinců. K tomu dlužno uvážiti ještě následující: Že totiž děti nemajetné, zcela osiřelé neb opuštěné, tedy právě ty, jež připadají péči chudínské, jsou téměř napořád v nebezpečí zpustnutí, takže bude těžko, ne-li nemožno, táhnouti přesnou hranici mezi tou skupinou dětí, kteří vůbec již dle platného práva chudínské péči podléhají, a tou skupinou, která dle osnovy mimo to bude podléhatí ochranné výchově.

A v tom, že přehlíží na jedné straně rozdíl mezi trestem a ochrannou výchovou, na druhé straně příbuznost ochranné výchovy s chudínskou péčí, vidíme druhou podstatnou vadu osnovy. Tato vada táhne za sebou chybu druhou. Osnova totiž přehlíží, zda úmyslně či nevědomky, podstatný rozdíl, který tím jest dán mezi úpravou ochranné výchovy u nás a v Prusku. V Prusku totiž tento rozdíl, zda ochranná výchova se více podobá trestu, či chudínskému opatření, nepadal příliš na váhu, neboť, jak známo, má Prusko jediný zákonodárský sbor a jedinou administrativní organisaci, nikoliv jako u nás, dvojí zákonodárské sbory, říšskou radu a zemské sněmy, a dvojí organisaci veřejné správy, správu státní a autonomní. Uvědomíme-li si tuto zvláštnost naší veřejné správy a našeho zákonodárství, vidíme ihned, že nejasnost v tom, náleží-li ochranná výchova do okruhu trestních opatření, či do okruhu opatření chudínských, musila vésti k nejasnosti ohledně rozvržení úloh mezi říšské a zemské zákonodárství a státní a autonomní správu.

Došli-li jsme pak k poznání, že ochranná výchova podstatou svou jest dalším vybudováním péče chudínské a nikoliv novým druhem opatření trestních, nemůžeme býti v pochybnostech o tom, jaká úprava ochranné výchovy by se doporučovala.

Postup osnovy, příkazující úpravu ochranné výchovy říšskému zákonodárství, jest však nejen v odporu s vlastní povahou věci, nýbrž i s dosavadním stavem práva ústavního. Neboť nelze pochybovat, že státní základní zákon o zastupitelstvu říšském na ochrannou výchovu, instituci to tehdy neznámou, vůbec pomýšletí nemohl, že jí tedy také nemohl pojmouti mezi předměty, v § 11 říšskému zákonodárství vyhrazené, že tedy zcela nepochybně úprava ochranné výchovy náleží zákonodárství zemskému.

O tomto bodě nebudu se zde šířiti, poněvadž Poradní sbor českých okresů na základě dobrého zdání, vypracovaného sekretářem zemského výboru Drem Tůmou, již loni proti tomuto omezování autonomie zemské se ohradil.

Nač však chci důrazně upozorniti, jest, že úprava ochranné výchovy zemským zákonodárstvím a její připojení k autonomní správě chudínské také jest podmínkou, má-li nová instituce přinést ten prospěch, jež od ní právem očekáváme.

Hlavní vada osnovy spočívá, jak jsme nahoře upozornili, v nepřirozeném rozdělení činností mezi soudy, zamýšlenou zemskou komisí a autonomní správou. Jest nepochybně, že opatření, tak hluboce zasahující do práv rodinných a výchovných, jako ochranná výchova, nemůže býti správním orgánem ať jakémukoliv ponecháno k volné dispozici a že musí nestrannost rozhodování a pečlivé zkoumání každého jednotlivého případu býti zaručeno tím, že se rozhodnutí o ochranné výchově ponechává soudu. Na druhé straně však se nesmí přehlédnouti, že nařízením ochranné výchovy uvalují se v každém případě břemena na veřejnou správu, jmenovitě ten orgán, jenž opatřováním prostředků k ochranné výchově bude pověřen. Máme-li se tedy uvarovati i jen domněnky, že by snad soudy příliš laxní praxí mohly nařizovati ochrannou výchovu i v případech, v nichž by jí snad nebylo nutně třeba, musíme orgánem, jenž výkonem ochranné výchovy bude pověřen, dáti do rukou možnost, aby opravnými prostředky vymohl přezkoumání případu a rozhodnutí vyšší instance. To se též doporučuje v zájmu jednotnosti praxe, poněvadž by jinak snadno mohl nastati případ, že by v jedné části království ochranná výchova byla za podmínek mnohem mírnějších nařizována než v části druhé.

Jestliť pojem nebezpečí zpustnutí tak pružný, že možnost různého jeho vykládání různými soudy nelze nikterak odmítnouti.

Pokud jde o orgán, jenž by ochrannou výchovu vykonával, vytkli jsme jako zvláštní vadu osnovy, že tento orgán, zemská komise, nebude mít možnost uvést ve shodu potřebu ochranné výchovy s úhradou. Pokud jde o regulování potřeby, to jest, počtu dětí, jež by do ochranné výchovy odkázány býti mohly, nutno pomýšletí na dvojí. Především, aby orgán výkonem ochranné výchovy pověřený, měl možnost případy, kdy dle jeho mínění ochranné výchovy by bylo třeba, přivést k vědomí soudu, na druhé straně pak, aby měl možnost, pořadem práva zabrániti odkazování do ochranné výchovy případů, v nichž by jí třeba nebylo. Této druhé úloze, orgánu ochrannou výchovou pověřeného, sloužila by možnost podati proti uvalení ochranné výchovy rekurs, jak nahoře jsme se zmínili. Pokud pak o prvou úlohu jde, musí se již při tvoření orgánů, které by ochrannou výchovou byly pověřeny, na to pamatovati, aby měly možnost o případech, kde by byla potřeba ochranné výchovy, včas a spolehlivě se dovědět.

Regulování potřeby ochranné výchovy však musí jíti ruku v ruce s regulováním úhrady. To jest, orgán výkonem ochranné výchovy pověřený musí mít možnost vymoci si prostředky potřebné k tomuto výkonu.

Již tento rozbor ukazuje, že zemská komise, dle osnovy výkonem ochranné výchovy pověřená, není vhodným k tomu orgánem.

Pokud jde totiž o to, aby orgán výkonem ochranné výchovy pověřený včas a spolehlivě o potřebě ochranné výchovy se dověděl, nemůže tímto orgánem býti instituce pro celé království jediná, nýbrž jednotlivému orgánu musí býti přikázáno území mnohem menší, území, jež možno snadno přehlédnouti. Pokud pak jde o druhou stránku, totiž o opatřování prostředků, nemůže orgánem ochrannou výchovou pověřeným býti zemská komise proto, že právě, jak osnova sama uznává, není s to, aby si potřebné prostředky opatřila. Má-li prostředky tyto opatřiti, jak osnova, uznávajíc v tomto jediném bodě souvislost ochranné výchovy s chudínskou péčí, správně uznává, zákonodárství zemské, pokud se týče orgány autonomní, plyne z toho, že orgánem, jenž by byl pověřen ochrannou

výchovou, může být toliko orgán správy autonomní. Spojíme-li oba tyto poznatky, docházíme k závěru, že orgánem, jemuž by výkon ochranné výchovy a práva a povinnosti s tím spojené mohly být svěřeny, může být toliko zastupitelstvo okresní; pokud pak o ústřední orgán v království jde, zemský výbor. Že máme za to, že k výkonu ochranné výchovy by se lépe hodilo zastupitelstvo okresní než zastupitelstvo obecní, plyne z následující úvahy: Případů ochranné výchovy, třeba by jich bylo, zvláště s počátku, sebe více, nebude přece tolik, aby v každé obci se vyskytovaly. Vedle toho může okres spíše než jednotlivá obec, právě, poněvadž u okresů půjde o větší počet chovanců, účelná zařízení, jako organisaci dohledu nad pěstouny, organisace rodinných kolonií, po případě i menších ústavů, sama provést. Na druhé straně území okresu zpravidla není tak velké, že by nebylo možno učinit opatření, aby okresní zastupitelstvo včas o případě potřeby ochranné výchovy bylo vrozuměno, nutná šetření bez zbytečných průtahů a nákladů provedlo, a i po uvalení ochranné výchovy nad chovancem svým náležitý dozor vedlo.

Pokud by ochranná výchova vyžadovala ústavů a opatření, jež by přesahovaly prostředky jednotlivých okresů, připadl by výkon ochranné výchovy zemského výboru, jenž by mimo to v zájmu jednotnosti praxe měl dohled nad ochrannou výchovou okresy obstarávanou a vydával v tom směru potřebné instrukce a prováděcí předpisy.

Jedna myšlenka v osnově jest však povšimnutí hodna, a tou jest nutná součinnost mezi orgány autonomní a státní správy. Avšak i tu nepřihlíží osnova dostatečně k potřebám tak rozsáhlého území, jakým jest království České. Jest totiž nesporno, že při výkonu ochranné výchovy bude nutno přihlížeti nejen ke zkušenostem, jichž nabyly orgány autonomní správy v oboru své působnosti, nýbrž zužitkovati i zkušenosti, nabytých orgány správy státní a soudy. K tomu však opět nestačí jediný orgán pro celé království, jemuž by se nutně nedostávalo bezprostředního názoru o poměrech v jednotlivých krajích, a jenž by tu opět byl odkázán na více méně spolehlivé informace podřízených úřadů. I pokud o tuto součinnost státních orgánů s orgány autonomními jde, musilo by se počítati na součinnost

orgánů, kteří z bezprostředního názoru okolnosti jednotlivého případu znají, tedy opět nejlépe na orgány okresní.

S touto potřebou součinnosti mezi orgány státními a autonomními počítal již zemský výbor král. Českého, když ve shodě se zemskou komisí pro ochranu dítek a péči o mládež v král. Českém, kde myšlenka této součinnosti poprvé prakticky byla provedena, doporučil okresům zakládati okresní komise pro péči o mládež. A v těchto okresních komisích vidíme ty orgány, jež by okresním zastupitelstvům při výkonu ochranné výchovy nejúčelněji mohly být nápomocny. Věc dala by se snadno provést tím způsobem, že, jako větší města i okresy, si zřizují pomocné a poradní sbory ve svých komisích, tak by okresní výbor učinil okresní komisi pro péči o mládež svým poradním a pomocným sborem při výkonu ochranné výchovy. Tím by se zvláště dosáhlo toho, že by k součinnosti v oboru ochranné výchovy mohli být přibráni i soukromníci, buď jako zástupci dobročinných spolků v okrese působících, buď jako osobnosti, které svou znalostí v oboru péče o mládež, svými odbornými vědomostmi jako lékaři či paedagogové, nebo svou osobní obětavostí ochranné výchově mnohé platné služby by prokázati mohli. Blížší vymezení tohoto poměru mezi okresním výborem a okresní komisí vymyká se ovšem rámci stručné informativní přednášky. Jen na jedno bych si dovolil ještě upozorniti. Totiž, že bude-li tímto způsobem v okresní komisí pro péči o mládež, jako poradním a pomocným orgánem okresního zastupitelstva soustředěna veškera soukromá i veřejná péče o mládež, tak že na př. vyhledávání vhodných pěstounů a dozor nad nimi bude se mocí vykonávat stejně, ať půjde o případ ochranné výchovy, nebo o případ čistě chudinský, nebo konečně o případ, jehož soukromá dobročinnost se ujala, bude možno na venek setřítí rozdíl mezi chovancem ochranné výchovy a jinými chovanci na veřejnou péči odkázanými.

Tím se ušetří chovanci ochranné výchovy příhana, jež by jej jinak po celý život stihala, kdyby celému okolí bylo známo, že kdysi pro zpustlost neb i jen pro nebezpečí zpustnutí do ochranné výchovy byl odkázán. A tuto výhodu nelze nikterak podceňovati. Neboť víme všichni ze zkušenosti, jak takováto příhana jest s to, aby i člověka, jenž má i sebe lepší úmysly

na správné dráze se udržeti, vždy znovu vrhala do náručí zločinu, tuláctví a žebroty.

Pokud by dle toho, co svrchu bylo řečeno, výkon ochranné výchovy příslušel zemskému výboru, nebylo by jistě námitky, aby podobně, jako ve věcech zemědělských nyní vedle zemského výboru působí zemědělská rada, působila v oboru ochranné výchovy a péče o mládež vůbec zemská komise pro ochranu dítek a péči o mládež, v níž již nyní uskutečněna je součinnost autonomní i státní správy v oboru péče o mládež se soukromou dobročinností, jejíž součinností jako poradního a pomocného orgánu v oboru ochranné výchovy zemský výbor by jistě s prospěchem pro věc používatí mohl.

Takto organizovanou součinností mezi státní a autonomní správou dosáhlo by se, tuším, úkolů, jež ochrannou výchovou mají být dosaženy, a podařilo by se pro národ zachrániti celé řady těch mladistvých, kteří nyní bez ochrany a přiměřené péče jsou vystaveni nebezpečí zpustnutí a v pozdějším věku, jako nenapravitelní zločinci, tuláci a žebráci práce se štítící zatěžují nyní všechny veřejné fondy. Účelná úprava ochranné výchovy znamenala by pro budoucnost nejen zvýšení mravního niveau našeho dorostu, nýbrž i značnou úsporu na nákladech trestních, chudinských, hnanecových, nemocničních a jiných. Proto musí být snahou nás všech, aby co nejdříve došlo k účelné úpravě ochranné výchovy. Na základě těchto úvah dovolují si čtvrtému sjezdu českých okresů navrhnouti

RESOLUCI:

I. Čtvrtý sjezd českých okresů v král. Českém, konaný dne 7. října 1911 v Praze, vítá v předloze zákona o ochranné výchově se projevívší snahu o zlepšení veřejné péče o mládež zpustlou neb mravně ohroženou.

II. Uvažuje, že přesnou hranicí mezi skupinou mladistvých, mravně ohrožených a mladistvých, na veřejnou péči odkázaných vůbec, nelze stanovití, a že rozlišení těchto dvou skupin ani z paedagogických ani sociálních důvodů není žádoucí, přimlouvá se sjezd za to, aby instituce ochranné výchovy byla uskutečněna jako další vybudování veřejné péče o mládež, a nikoliv, jako napodobení institucí trestních.

III. Proto sjezd žádá příslušné zákonodárné sbory, aby provedly změnu vládní osnovy zákona o ochranné výchově v tom smyslu, jak v dohodě s Českou zemskou komisí pro ochranu dítek a péči o mládež doporučil zemský výbor království Českého svým usnesením z 18. října 1910, čís. 73.683, jmenovitě, aby průchod zjednaly těmto zásadám:

- a) Poněvadž úprava ochranné výchovy nenáleží mezi ony předměty, jež dle článku 11. stát. zákl. zákona o zastupitelstvu říšském jsou vyhrazeny říšské radě, má říšský zákon o ochranné výchově se omeziti na ustanovení soukromého, trestního a procesního práva i poměru mezi královstvími a zeměmi se týkající, pokud jich k provedení ochranné výchovy je třeba.
- b) Zemský zákon o ochranné výchově vyhradí výkon její autonomním orgánům jako těm, kteří již nyní chudinským zákonem a zákonem o sirotčím fondu veřejnou péči o mládež jsou pověřeni.
- c) Nejmenší správní jednotkou, jež by ochrannou výchovu vykonávala, buď okres. Okresní výbor svěří výkon jako svému pomocnému a poradnímu orgánu ve věcech veřejné péče o mládež se týkajících, okresní komisi. Pokud ochranná výchova by vyžadovala ústavu a zařízení, přesahujících prostředky jednotlivých okresů, přísluší výkon její zemskému výboru, jenž by k tomu cíli používal jako svého pomocného a poradního orgánu zemské komise pro péči o mládež.
- d) K úhradě nákladů ochranné výchovy přispěje stát, jemuž případnou k dobru úspory v trestnictví, účelnou ochrannou výchovou dosažené, polovicí.

